

ЗАң газеті

Коғамдық-саяси, құқықтық, газет

№4 (2929) 17 қантар 2017

А МЕН МҰҒАЛІМДІ
Н БАҒАСЫ ҒАНА
ҮРАДЫ»

5-бет

САЛЫҚ САЛАСЫНДА ҚИЮЫ
КЕЛМЕЙ ТҮРФАН ІС КӨП

6-бет

робы

ДОДАНЫ ДОПИНГСІЗ,
7-ДАМАЙСЫЗ ӘТКІЗУ СЕРТ

Almaty 2017
28TH WINTER UNIVERSIADE

▼ Орайы қелген аңғіме

– Бұғанде баланың кемшілігі үшін ата-ананың мұғалімді, мұғалімнің ата-ананы кінәлау үрдісі белен алғып бара жатқан сияқты, Сіз қалай ойлайсыз?

– Өткіншіке қарай, солай болып барады. Жаман мектеп жоқ, бәрі жақсы, мұғалімдер де білімді. Бұл жерде түсініспестікке мектеп, ата-ана, бала арасындағы ынтымақтастықтың жоқтығы себеп болып отыр. Егер мектептегі іс-шараларға ата-аналарды көбірек тартып, ынтымақтастық орнатас, олар онда болып жатқан процестерді түсінер еді. Осы жағдай жалпы оқу-тәрбие жұмысындағы өзекті проблемалардың бірі екені талассыз. Мектептерге барғанымда байқайтыным, ата-аналар жиыны тек жиналасында формасында өтеді. Мұндай басқосулардың қазіргі инновациялық технологияларға сүйене отырып үйимдастыру керектігін уақыттың езі талап етіп отыр. Мысалы, мұғалім мектепке шақыртуды хат түрінде жасап, ата-анаға «Сізге балаңызben қарым-қатынаста қандай да бір

Ұлмекен ТӨЛЕШОВА, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың доценті, педагогика ғылымдарының кандидаты, психолог:

«АТА-АНА МЕН МҰҒАЛІМДІ БАЛАНЫҢ БАҒАСЫ ФАНА ОЙЛАНДЫРАДЫ»

Қындық бар ма, болса, ол мәселені бірге шешуге үмтүлайық» – деп, жиынның өтетін орны мен уақытын жазып жіберсе, бұл кімді болса да қызықтырады. Сынып жетекшісі мектеп психологымен бірге отырып, ата-анаға баламен сөйлесу алғасін

қуана барап едік. Біраз мектепке өз үсынысымды білдіріп, тақырыптарды да қалдырып кеттім. Алайда, ешкім қызығушылық танытып жатқан жоқ. Мұны айтып отырғаным, кей ата-ана ессе келе баласының мінез-құлқы

соң бала да оған дағдыланады. Егер балаға мұғалім қатты сөйлегенін білсек, алды-артымызға қарамай жетіп барамыз. Ата-ана баладан жағымсыз ақпаратты емес, неғұрлым жағымды жайттардыға суралғаны

оған қандай көмек беру, қалай көніл бөлу, тыңдау, қолдау, жауап беру керектігі жайлар бағыт-бағдар берсе, нұр үстіне нұр. Айта кеткім келетіні, жиналыста сынып жетекшісі журналға қарап, балалар тізімін оқып шығады. Қайсысы қалай оқытынын айтады. Балаңдың тәртібі нашар немесе үлгерімі төмен деген сөзді естітіндер мектепке келуден қашқақтайды. Баға баланын ата-анасын ғана қызықтыратындықтан, оның сабак үлгерімі жайлар мәліметті жеке өзіне берген жөн. Бұл өз кезегінде ата-анаңың мұғаліммен жеке сөйлесіп, баласына көмектесу шараларын іздеуіне мүмкіндік тудырады.

– Бағаны электрондық журнал арқылы көруге де болмай ма?

– Иә, электрондық журнал мектептерге енді ғана ендіріліп жатыр. Ал, жоғары оқу орындарында электронды бағалау жүйесі бұрыннан бар. Студент әр алтада лекциядан немесе семинарлық сабактан қандай баға алғанын, яғни, қанша балл жинағанын көріп, біліп отырады.

– Баласының сабак үлгерімін ата-аналар да бақылай алатын шығар?

– Баласының құпия кілтін біле-тін ата-ана электронды журнал арқылы ауылда, қалада болсын, сабак үлгерімін біле алады. Бірақ, студенттер көп жағдайда парольді ата-аналарына бермейді. Бұл арада да бар мәселе ата-ана мен бала қарым-қатынасына келіп тіреледі. Куратор-әдвайзер болғандықтан топ ата-аналарының әрқайсының баласының паролін беремін. Сол арқылы үл-қызының сабакта қатысып не қатыспай отырғанын, бағасын, т.б., бақылай алатынын айтамын.

– Ата-анамен қалай сөйлесуді білмейтін де ұстаздар барын бай-каймыз.

– Мұғалім ата-анаға көшпілік көзінше «сенің балаң бұзық» деуден сақтануы керек. Өзім күә болған жайт, бір ер кісіге сынып жетекшісі қайта-қайта баласының тәртібі нашарлығын айтып қоймады. Сол жиыннан кейін мен ол кісіні көрген емеспін. Жиналыстан ашуланып барып баласына қол көтеруі, сол сияқты отбасында келенсіз көріністерге жол беруі мүмкін. Жарын жазғырады. Осының салдарынан бір отбасының шырқы бұзылады. Кез келген ата-ана мектеп жиналысына асығып үйретіндей жағдай туғыза білу – әр мұғалімге сын.

– Сіз айтып отырған ынтымақ-тастықты, мектепке тартуды кім үйримдастыру керек?

– Бұл жағдай мектеп басшыларына, олардың жұмысты үйримдастыруына тікелей байланысты. Мұғалімдердің шығармашылықпен жұмыс істеуіне мүмкіндік туғызу да үлкен мәселе. Бізді оқушылармен тренингтер жүргізіп беруге шақырса,

жатады. Мысалы, ұлы бөлмесінің есігін ашпай қояды немесе ашық-жарқын қызы аяқасты түйікталып қалады. Өз-өзінен жылайды, мұндаидай көріністерге еш ата-ананың бейжай қарамасы анық. Өзім де қыз өсіріп отырын. Өтпелі кезеңде оның да мінезінде өзгеріс болды. Психолог маман ретінде сөйлесіп, бағыт-бағдар берейін десем, ол мені қабылдамайды. Сондықтан, психологиялық тренинг, т.б. сыныбында, топпен, яғни, құрбы-құрдастарымен біркітіре отырып жасауға тырыстым.

– Мектептерде психолог барғой, олардың жұмысына көnlің толмай ма?

– Мектепте штат аз, сонша балаға бір ғана психолог бекітілген. Содан ба, кейбір оқушылар психологты көрмейді, танымайды да. Кабинетте тығылып отыратын психологтар да жоқ емес. Бізде педагог-психологтардың білімін жетілдіру, арнайы курстардан өткізу жағы ақсап жатыр.

– «Қызыым үйде, қылығы түзде» демекші, үл-қызының тәрбиесі сырттан бұзылып келетінін алға тартатын ата-аналар да жеткілікті. **Сіз бұған не дейсіз?**

– Бұғанды балалардың психологиясы ете қыын. Мойындау керек, біз үл-қызымыздың көnlінен шығуға жаһындызы саламыз. Мұның өзі олардың психологиясының бұзылуына әсер етеді. Баланың жауапкершілігі ең алдымен ата-анаға жүктеледі. Сондықтан, үл-қызының жеке бас жауапкершілігін әр ата-ана өз қолына алуы керек. Баланың бос уақытын тиімді үйримдастыра алмаудамыз. Әйтепе бос отырғызбауды ойлап, курстан-курсқа сүйрейміз. Ағылшын, математика, т.б. беріп, білімге баса көніл бөліп кеттікте, тәрбие шет қалуда. Мысалы, ұшақтың екі қанаты бірдей, сол секілді білім мен тәрбие де балаға бірдей берілуі керек. Ғұлама Әбу Насыр әл-Фараби: «Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие керек. Тәрбиесіз берген білім – адамзаттың қас жауы, ал, келешекте оның өміріне қауіп әкеледі» деген жоқ па? Қазіргі ата-ана мен мұғалімді тек баға ойландыратын болды. Бес алған бала керемет. Оның тәрбиесіне, жағымсыз қылықтарына мән бермейміз. Баланы тәрбиелеудің де әр кезеңі бар. Бастауыш сыныпта, өтпелі кезеңде, жоғары сыныпта баламен қалай сөйлесіп, оны қалай тәрбиелеу керек, мұның бәрінің өз бағыты бар.

Басты ескерерлігі, ата-ана баланы мектеп пен үйдің арасындағы ақпарат тасуши ретінде пайдаланбауы керек. Мәселе, сабактан келген балаға «мектепте не болды, мұғалім не деді, үрystы ма?» деген сияқты сұраптар қоямыз. Бала сабак барысында не болғанын үтір-нұктесіне дейін айттып береді. Күндеңгі сұрап, сол болған

тәрбиесі генер, жеке бір ғыльыесі болуды тіләтін өнер» деп беке айтпаған.

– Қазіргі ережегі қалған бала лардың көбі меммен, ашаша оларды бұл жағдайдан қалай алы шығуға болады?

– Жоғары сынып оқушыларының бойындағы меммендік 11-12 жаста-а басталады. Мысалы, бірдене десе «өзім білем», «сөйлеменізші», «айт берменізші, мен не істеймін» дейді Яғни, бала агрессиялық жағдайда Басқа жұмыс жүргізілген сон бал агрессиядан шығудың жолын өзінші іздейді, интернет актарады. Бәрімі білетіндегі ғаламтор қорқынышты жағымсыз ақпаратқа толы. Оң-солы айыра алмайтын жасөспірім, дұрыс осы екен деп, жағымсыз әреке жасауы да мүмкін. Сондықтан бала агрессияда жүргенде өтілабай болып, мамандар көнсін жүгінген жөн. Мысалы, бала онда кезде кінәні өзгелерден іздейді «Барі сіздің кесіріңіз» деп аласын не мұғаліміне ашулануы мүмкін. Неге үш алдын десен «апай үл қойды» дейді. Өзі тап-таза болы шығады. Мұндай кезде баланы көnlі күйін белгілі бір ғыл-әрекеттең яғни, ойындар арқылы жақсарту болады. Оны сыныптастарының арасында жүргізген дұрыс.

Баланы шамасы көлмейтін істер шектен тыс салудың қажеті жоғы Музықант, спортшы, математик т.б. бәрі болуын қалаймыз. Оға бала қабілеті жете ме, жетпей мін оған мән бермейміз. Сенімді ақта алмаған бала өзінә ашулануы күйзеліске түсіу мүмкін. «Оқы, оқы деп, шектен тыс талап қою арты Бір ата-ананы білемін, баласы спортқа да, музыкаға да, ағылшында апарады. Ұлының түріне қараса әбден шаршал кеткен. Шекі жүктеме қалжыратқан. Қазіргі балалардың көбі анемия. Үйден шыпайды, компьютердің алдында отырады. Сондықтан, олардың тағаяда көп жүрүп пайдалы. Мысалы мектеп болып табигат аясына шығуға болады.

– Бұғанды мұғалімдердің өзін психологиялық көмек керек секілді олар қайдан алады? Белкім, Біл беру басқармаларының тарапын қандай да бір шаралар жасалу керек шығар?

– Мұғалімдерге психологиялық көмек беретін орталықтар өті кө Мысалы, Қазақ Ұлттық университетінде курстар үйримдастырамы Әрине, мұғалімдерге талаппен қата қолдау да қажет. Жергілікті Біл беру басқармаларының басшылағда бұл мәселе жан-жақты көп белулері тиіс.

– Әңгімәнізге рақмет.

**Тұймегүл ИБАШЕВ
«Заң газет**